

LA REFORMA DEL CODI PENAL I LA INTERRUPCIÓ DE LA PRESCRIPCIÓ DELS DELICTES

Per Amadeu Pineda, Advocat

Article 132.2 -La fi de la presumpció de culpabilitat.- La reforma del Codi Penal aprovada per la Llei 5/2010 de 23 de novembre, introdueix varies innovacions en relació a la prescripció dels delictes, la nova redacció de l'article 132.2 **la prescripció s'interromprà quedant sense efecte el temps transcorregut , quan el procediment es dirigeixi contra la persona indiciàriament responsable del delicte o falta ....**substitueix el terme culpable, per el de la persona indiciàriament responsable del delicte o falta, amb aquesta reforma el legislador introdueix al Codi Penal la presumpció constitucional d'innocència, establerta al article 24 .2 de la Constitució, esmenant la redacció del C.P. de 1995 .

Inici del procediment -Article 132.2.1^a -S'entendrà dirigit el procediment contra una persona determinada d'ençà del moment en que es dicti una resolució judicial motivada en la que se l'hi atribueixi presumpta participació en un fet que pugui ser constitutiu de delicte o falta, l'antiga redacció considerava interrompuda la prescripció quan el procediment es dirigia contra el culpable, però no determinava el concepte jurídic de procediment.

El motiu de que ara es vulgui concretar quan s'entendrà que el procediment es dirigeix contra el subjecte, es el resultat d'una polèmica que ha arribat a enfrontar el TS amb el TC i a la aquesta reforma intenta posar fi modificant el contingut de l' article 132.

La historia de la polèmica jurisdiccional que ha donat lloc a la reforma la podem resumir de la manera següent :

A)La postura tradicional.- Malgrat que l'anterior article 132.2, establia que la prescripció s'interromp quan el procediment es dirigeixi contra el culpable, per motius de seguretat jurídica s'interpretava pels tribunals que la mera presentació de querella o denuncia interrompia la prescripció, amb lo qual s'equiparava a la prescripció de les accions civils que entre d'altres causes es poden interrompre per el seu exercici davant dels tribunals d'acord amb les disposicions del Codi Civil.

Peró es evident que la querella i la denuncia, son actes que només depenen de la voluntat de la part i no del tribunal i no es poden entendre com a part d'un procediment judicial .

B)Entrada del TC en la qüestió de l' interrupció de la prescripció.

Aquesta tesi jurisprudencial es va veure definitivament alterada d'ençà de l'entrada del TC en una matèria que fins llavors s'havia considerat de legalitat ordinària i per tant sense rellevància constitucional, amb la la STC **63/2005** de data 14 de març de 2005.

I.- La STC 63/2005.- Va considerar que la Sentència dictada per la secció 1^a de la Audiència Provincial de Orense de 31 d'octubre de 2002, al condemnar a l'acusat per considerar que la interposició de querella per part de L'Agència Tributaria va interrompre la prescripció del delicte d'aixecament de béns, va vulnerar el dret a la tutela judicial efectiva i a la presumpció d'innocència (article 24 CE), estimant que la prescripció només es pot interrompre per una resolució judicial, resolució que s'havia produït dos anys després, quan el delicte ja estava prescrit .

Es considera que l'article 132.2 CP no persegueix finalitats estrictament processals de fixar els límits temporals del exercici de l'acció penal per part dels querellants, si no que també limita temporalment l'exercici del ius puniendi per part de l'Estat .

En conseqüència el TC va anul·lar la S.A.P. Orense, dictada en apel·lació i declara la fermesa de la sentència absolutòria del Jutjat del Penal que en primera instància havia admès la prescripció .

Aquesta Sentència va ser contestada per el Acord del Ple no jurisdiccional del T.S. de 25 d'abril de 2006, en la que es considerava que el TC no podia entrar a resoldre sobre la prescripció per tractar-se d'un tema de legalitat ordinària i va decidir no canviar la seva jurisprudència sobre el tema .

Tanmateix la Fiscalia va dictar la Instrucció de 15 de juny de 2005, en la que admeten que el TC es l'interpret suprem de la Constitució (164 CE, 1 i 5.1 LOPJ) en la seva CONCLUSIÓ TERCERA.-acorda que fins que no es consolidi una interpretació contrària a la del TS, en els supòsits en que la denuncia o querella s'hagi presentat abans de la finalitzar el termini de la prescripció, els fiscals s'oposaran a les al·legacions i recorreran les resolucions en favor de la prescripció .

II.- Amb posterioritat a l'acord del TS, el TC es va tornar a pronunciar sobre la prescripció, **STC 29/2008**, 20 de febrer de 2008 (cas urbanor) s'estableix que la prescripció només es pot interrompre per un acte de interposició judicial, un acte realitzat per el titular del ius puniendi, una resolució judicial i no per la mera interposició de querella o denuncia, es a dir la interrupció de la prescripció no depèn de la activitat de la part com en el procediment civil, sinó de l'activitat jurisdiccional .

En aquesta segona Sentència el TC resol en contra de l'acordat per el Ple del TS i anul·la una Sentència condemnatòria de la Sala II del mateix TS ,la STS 298/2003 de 14 de març de 2003,la STC declara que la querella interposada no va interrompre la prescripció i declara la fermesa de la Sentència dictada

per la A.P. Madrid de 29 de desembre del 2000 que absol els acusats dels delictes de falsedat documental i estafa per considerar que estaven prescrits .

Aquesta STC en el seu Fonament Jurídic 7 recull que el tema de la prescripció pot afectar directament al dret fonamental a la tutela judicial efectiva (article 24.1 CE) en quan el respecte d'aquest dret requereix d'una resolució raonada i no arbitrària ni contrària a la raó, tutela que s'ha de veure reforçada en quan afecta a altres drets constitucional : a la llibertat personal (article 17 CE) i a la seguretat jurídica (article 25 CE) .

La segona Sentència del TC també va ser contestada per un Ple del TS, reiterant que es tracta de una qüestió de legalitat ordinària, però la polèmica ha continuat .

III.- Malgrat els acords dels Plens del Tribunal Suprem, la jurisprudència del TC ha continuat en la mateixa direcció, STC 147/2009 de 1 de juny, 195/2009 de 28 de setembre i finalment la **59/2010** de 4 d'octubre de 2010 :

La **STC 59/2010** el MF anul·la dues sentències condemnatòries perquè estima vulnerat el dret a la tutela judicial efectiva i acorda restablir el demandant en els seus drets declarant la nul·litat de la Sentència del Jutjat del Penal nº 5 d'Alacant de data 18 de gener de 2007 i la Sentència de la A P d'Alacant 1 novembre de 2007.

En el FJ 1 declara que la consideració de la Sentència de la APA de que s'és suficient la presentació de denúncia o querrela per interrompre la prescripció , omet totes les consideracions de la Doctrina del TC.

En el seu FJ 5 declara que no s'ha complert amb el requisit de motivació reforçada que hauria hagut de portar a la APA a sospesar adequadament les STC 63/2005 i 29/2008 ja publicades quan va resoldre l'incident de nul·litat d'actuacions .

En el FJ 6 declara l'apreciació de la vulneració de la tutela judicial efectiva (24.1 CE) en la aplicació de la doctrina del TC respecte a la prescripció porta a l'anul·lació de les resolucions impugnades i a la apreciació de la **causa extintiva de la responsabilitat penal** .

CONCLUSIONS :

I.-La doctrina del TC ja s'havia imposat a la practica dels tribunals, perquè les sentències del TC al anul·lar les sentències que contradiuen la seva doctrina, no remetent les actuacions al tribunal que les va dictar perquè dicti nova resolució en la que s'esmenin les vulneracions dels drets constitucionals, sinó que posa fi a la via judicial o bé anul·lant la sentència condemnatòria i declarant la fermesa de la absolutòria (STC 29/2008) o bé en el cas de que les dues sentències siguin condemnatòries, anul·lant les dues i declarant l'extinció de la responsabilitat penal (STC 9/2010) .

II.-En la actual reforma del Codi Penal, el legislador introduint l'apartat 1º a l'article 132.2º, eleva a rang legal la doctrina del TC : només té efectes interruptors la resolució judicial motivada en la que s'atribueixi al subjecte la presumpta participació en un fet que pugui ser constitutiu de delictes o falta (**article 132.1º.1ª**) , però amb la introducció del apartat **2º la presentació de querella o denuncia tindrà efectes suspensius de la prescripció de sis mesos per els delictes i de dos mesos per les faltes, si dins d'aquest termini es dicta la resolució de l'apartat anterior (132.2. 2ª)** intenta salvar la postura del TS, allargant en el termini de la prescripció, entenc que la introducció d'aquest apartat es mereixedor de la següent crítica :

Primer.- No deixa de ser contradictori que s'ometi que la interposició de querella o denuncia no té efectes interruptors de la prescripció, però se li atorguin efectes suspensius, encara que limitats en el temps, els terminis de prescripció s'interrompen no es suspenen .

Segon.- Possible qüestió de constitucionalitat.- Els articles **163 de la CE i 35 i ss de la LOTC** estableixen el procediment per el qual qualsevol tribunal que hagi de dictar Sentència en base a una norma de la que depengui la resolució pugui se contraria a la Constitució , pot plantejar la qüestió davant el TC , tenint en compte que prèviament a la introducció de la norma el TC s'ha pronunciat sobre el fet de que la mera querella o denuncia no interrompen la prescripció i que tal consideració pot vulnerar drets constitucionals , havent delimitat que la prescripció no té com a finalitat establir un límit temporal a l'exercici de l'acció penal , si no limitar el ius puniendi de l'Estat, no es inversemblant que es pugui plantejar la qüestió de constitucionalitat i la qüestió torni al TC .

Tercer.- Els defensors de la tesi contraria a la del TC, s'emparen en la defensa dels drets dels perjudicats a la tutela judicial efectiva que dependrien de la rapidesa o lentitud dels òrgans instructors, (TS i vots particulars del TC) però la protecció dels drets dels perjudicats no es pot fer en detriment del dret dels acusats a la seguretat jurídica, no es comprensible que es triguin sis mesos en resoldre si els fets denunciats poden ser constitutius de delictes quan a més a més no es podria acollir a l'atenuant de l'article 21.6 del CP, perquè els sis o dos mesos transcorreguts sense resolució judicial no formen part del procediment .

Costa d'entendre que les persones que han sofert un greu perjudici a causa de la comissió del delictes , exerceixin l'acció penal esgotant els terminis de la prescripció i més quan aquests terminis s'han allargat amb la mateixa reforma , passant de tres a cinc anys per els delictes menys greus (article 131 CP)

Desembre 2010